

УДК 378.4

І. О. Ткаченко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ОСОБЛИВОСТІ ХОРЕОГРАФІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИБРАНИХ ВИШАХ НІМЕЧЧИНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Стаття присвячена підготовці фахівців хореографії в Німеччині. На основі порівняльного аналізу мета публікації полягає у визначенні хореографічної підготовки фахівців у Німеччині. Розглянуто типи вищих хореографічних навчальних закладів країни; окреслено особливості ступеневих програм та умови вступу до вищих хореографічних навчальних закладів Німеччини.

Ключові слова: фахівець, хореографічна підготовка, вищий хореографічний навчальний заклад, ступенева програма.

Постановка проблеми. Фундаментом культурного життя суспільства, його багатогранності та якості, є, безсумнівно, культурна освіта, що передбачає прилучення особистості до кращих досягнень світової й національної культури та її духовний розвиток. Неможливо переоцінити культурно-освітній потенціал хореографічного мистецтва. Людина навчилася використовувати танець у різних сферах своєї життєдіяльності. І до сьогодні питання щодо значення хореографії та підготовки фахівців не втрачають актуальності. Багатий досвід з приводу цього має Німеччина, що завдяки зусиллям багатьох поколінь перетворилася на самостійну науку. Хореографічне знання Німеччини відображено в численних теоретичних працях, навчальних планах і програмах, підручниках і посібниках, нормативних документах, біографіях.

Аналіз актуальних досліджень. Питання підготовки фахівців хореографії вивчають педагоги, мистецтвознавці, керівники колективів художньої самодіяльності. В Україні вагомий внесок в окресленому значенні знайшли відображення в дослідженнях О. Бойко, Н. Горбатової, Т.В. Саєнко, О. Жирова, О. Бурля, С. Забрєдовського, О. Таранцевої. Проблемам хореографічної підготовки фахівців присвятили свої дисертації сучасні науковці Т.О. Благова, Ю.О. Ростовська, Т.І. Сердюк. Особливу роль у розвиток хореографічної освіти внесли німецькі науковці Штефан

Гельшер, Габріеле Кляйн. Питанням становлення й розвитку хореографії та підготовки висококваліфікованих спеціалістів займаються й до нині відомі провідні німецькі викладачі Г. Брандстер [3], Б. Кунст [6].

Метою статті стало визначення особливостей хореографічної підготовки фахівців у вищих Німеччини.

Мета статті конкретизована в таких **завданнях**: розглянути типи вищих хореографічних навчальних закладів країни; окреслити особливості ступеневих програм; ознайомитися з умовами вступу до вищих хореографічних навчальних закладів Німеччини.

Виклад основного матеріалу. Професійна підготовка фахівців хореографії у Німеччині відбувається у вищих школах танцю, класичних університетах та вищих школах мистецького спрямування (вища школа музики і театру, вища школа музики і танцю, вища школа музики і образотворчого мистецтва та вища школа драматичного мистецтва), дипломи яких визнаються не тільки державою, а й у всьому світі. Однією із провідних вищих шкіл танцю є Вища школа танцю імені Грет Палукки в Дрездені (від нім. Palucca Schule Dresden – Hochschule für Tanz). Школа була заснована у 1925 році німецькою танцівницею, хореографом, представницею експресивно-пластичного танцю Грет Палуккою. Вища Школа танцю імені Грет Палукки в Дрездені являє собою єдину незалежну хореографічну школу в Німеччині, що спеціалізується тільки на танці. Навчальний заклад складається із середньої та вищої школи [2].

Гіссенський університет імені Юстуса Лібега (від нім. Justus Liebig Universität Giessen) – зразок класичного університету. Заснований в 1607 році ландграфом Людвігом V як Гіссенська Академія. До 1945 року називався Університетом Людвіга. Частина університету, що вціліла до кінця Другої світової війни, була перетворена в Інститут землеробства і ветеринарії імені Юстуса Лібега, який у 1957 році (350 років після заснування) знову отримав статус університету. З 1999 року в Гіссенському університеті навчають за одинадцятьма спеціальностями, де на особливу увагу заслуговує дворічна магістратура «Хореографія і перформанс» (від нім. Choreographie und Performance) Інституту прикладних театральних наук (від нім. Instituts für Angewandte Theaterwissenschaft) Гіссенського університету імені Юстуса Лібега, що відкрила великі можливості для молодих танцівників [5].

Хореографічна підготовка фахівців Німеччини відбувається у вищих школах мистецького спрямування, прикладом яких є Вища школа музики і театру в Мюнхені (від нім. Hochschule für Musik und Theater München).

Школа з'явилася ще у 1846 році як приватний інститут, і незабаром була перетворена на Королівську Баварську школу музики. Її значення в німецькому суспільстві виросло в десятки разів. У цьому заслуга короля Людовика II Баварського, який пристрасно любив мистецтво й усіма силами розвивав його в Баварії.

Аналізуючи офіційний сайт навчального закладу, можна стверджувати, що Вища школа музики і театру в Мюнхені містить у своїй структурі кілька інститутів, серед яких провідне місце займає балетна академія. Мюнхенська академія балету пропонує навчання не тільки студентам, а й дітям. Вона має кілька рівнів. Перший рівень призначений для дітей і має три вікові категорії навчання: вік 8 – 10 років, 10 – 12 років і 13 – 16 років. Другий рівень академії – це студентське навчання, що також має вікові обмеження: 16 – 18 років для студенток-дівчат і 16 – 21 рік – для студентів-хлопців [4].

Вища освіта Німеччини вирізняється різноманіттям ступеневих програм, не виключенням стала і хореографія. Вища школа танцю імені Грет Палукки в Дрездені славиться, як бакалаврськими, так і магістерськими програмами, зокрема: бакалаврська програма за спеціальністю «Танець» (від нім. Bachelor – Studiengang Tanz) – інтенсивний курс, включає три роки навчання. Студенти вивчають танець, як цілісний процес. Форма занять проходить у вигляді лекцій, семінарів, практичних занять. У результаті чого підвищуються танцювальні навички й теоретико-практичні знання в області танцю й мистецтва, танцю й архітектури, танцю й кіно. Студенти навчаються за програмами міжнародних учителів-хореографів. Особлива увага приділяється тісним зв'язкам із художньою практикою. Під час навчання студенти отримують чимало можливостей, зокрема участь у спектаклях місцевих театрів Дрездену. Після закінчення даної програми студенти отримують диплом – ступінь бакалавр мистецтва (BA) за спеціальністю «Танець», що дає можливість продовжувати навчання за всіма навчальними програмами в коледжах і університетах Саксонії [7].

Друга бакалаврська програма за спеціальністю «Педагогіка танцю» (від нім. Bachelor – Studiengang Tanzpädagogik) представляє міждисциплінарний курс, що поєднує в собі практичну й методичну частину танцю, музичні й наукові дисципліни. Студенти мають можливість вибору класичної чи сучасної хореографії. Навчання доповнює низка дисциплін: теорія музики, історія танцю, педагогіка і психологія. Навчання на бакалаврській програмі за спеціальністю «Педагогіка танцю» триває

чотири роки, після закінчення якої студенти отримують диплом – ступінь бакалавр мистецтва (Б.М.) за спеціальністю «Педагогіка танцю».

Вища школа танцю імені Грет Палукки в Дрездені передбачає дві магістерські програми: магістерська програма за спеціальністю «Педагогіка танцю» (від нім. Master – Studiengang Tanzpädagogik) та магістерська програма за спеціальністю «Хореографія» (від нім. Master – Studiengang Choreografie). Магістерська програма за спеціальністю «Педагогіка танцю» потребує спеціальну художню та професійну підготовку танцюриста чи багаторічну трудову танцювальну діяльність. Навчання дає можливість студентам оволодіти фундаментальними знаннями з предмету педагогіка танцю, що досягається через професійну практику в театрах або професійних студіях. Магістратура направлена на професійних танцівників, які бажають отримати диплом із кваліфікацією викладач хореографічних дисциплін, хореограф-балетмейстер для театральної сцени. Навчання в магістратурі розраховане на два роки, після успішного закінчення якого студенти отримують диплом зі ступенем магістр мистецтв (М.М.) за спеціальністю «Педагогіка танцю».

Магістерська програма за спеціальністю «Хореографія» є міждисциплінарною програмою, де студентам пропонується знайти власну хореографічну мову. Програма підтримує тісні зв'язки з іншими мистецькими закладами й міжнародною танцювальною сценою. У процесі навчання студенти розвивають і вдосконалюють власну хореографію, створюючи танцювальні проекти, які включають не менше п'яти виконавців і представлені глядачам, як результат закінчення магістерської програми за спеціальністю «Хореографія». По закінченню студенти отримують диплом магістра мистецтва за спеціальністю «Хореографія» [7].

Спільними зусиллями Вищої школи музики і образотворчого мистецтва у Франкфурті-на-Майні та Гіссенським університетом імені Юстуса Лібеха було створено магістерську програму за спеціальністю «Хореографія і перформанс», що має статус міжнародної програми. Скоротити розрив, що існував між практикою та теорією стало першочерговим завданням її організаторів. Зрештою, у перший рік навчання студенти працюють з пластикою і рухом, а паралельно – науковою діяльністю. На другому році – вони вже можуть застосовувати отримані навички, займаючись постановкою власних проектів. Студенти вчаться розуміти танець із філософських поглядів. Тут викладається широкий спектр образотворчих проектів, живописних курсів. Фізична

культура, драматургія є невід'ємною частиною навчання та складають основу власних хореографічних постановок студентів.

Магістерська програма за спеціальністю «Хореографія і перформанс» направлена на студентів, котрі мають інтерес до наукової роботи в області танцю й перформансу. Використання вмінь і навичок отриманих у процесі навчання має широке поле для втілення. Після закінчення дворічної магістратури фахівці хореографії самі можуть працювати у творчому руслі. Це і танцювальна драматургія (міський театр), організовувати та проводити танцювальні конкурси та фестивалі. Але найголовніше, випускники магістратури Гіссенського університету імені Юстуса Лібеха мають право на викладання хореографії у школах танцю [1].

Вища школа музики й театру в Мюнхені, або як прийнято говорити в Німеччині, балетна академія готує фахівців з освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр. До програми бакалавру входить вивчення класичного танцю, сучасного танцю, характерного та історичного танців. Ряд дисциплін доповнюють навчальний процес: теорія музики, історія хореографічного мистецтва, танцювальна медицина та інші. Студенти навчаються три роки (6 семестрів). Свідченням успішного закінчення академії слугує диплом – бакалавр мистецтва.

Щоб стати студентом тієї чи іншої ступеневої програми потрібно пройти неабиякі випробування – вступну кампанію, що дещо має різні вимоги на бакалавраті і магістратурі. Спільним є складання теоретичного і практичного іспитів. Відмінність полягає у попередній освіті: чи є сертифікат або диплом відповідного фаху.

Бакалаврські програми Вищої школи танцю імені Грет Палукки вимагають неабияку фізичну підготовку, уяву, музичний слух, попередню танцювальну освіту в області класичного та сучасного танцю, високий рівень завершення попередніх класів Школи або ж іншої хореографічної школи в Дрездені. Заява на право вступу має бути в письмовому вигляді, де додаються копії свідоцтва останнього класу. Диплом середньої школи, довідка від лікаря, що засвідчує стан здоров'я абітурієнта, біографія. Процес прийому включає в себе тест на придатність і вступні іспити. Допускається DVD закладки, які розглядаються тільки як тест на придатність і потребують особистого виконання.

Аналізуючи умови вступу до магістерських програм Вищої школи танцю імені Грет Палукки, слід відзначити, що вступні іспити складаються в кілька етапів. Кандидати мають взяти участь в обов'язковій розминці та показовому уроці із тридцяти хвилин у мажорній тональності. Іспит

завершується особистою бесідою між абітурієнтом та членами комісії. Вступний іспит є необхідною умовою для навчання у магістратурі, участь у якому реєструється заявою, де прикладаються фотографії, біографія вступника, анкета, що відображає мотивацію навчання, а також копія свідоцтва школи чи університету або професійна кваліфікація [7].

Щоб стати студентом дворічної магістерської програми за спеціальністю «Хореографія і перформанс» Гіссенського університету імені Юстуса Лібеа, потрібно пройти художній тест на придатність. Для допуску також потрібно мати: диплом бакалавра Гіссенського університету імені Юстуса Лібеа у галузі не пов'язаній із хореографією (мінімальна оцінка: добре або відмінно); диплом бакалавра (сертифікат тощо), що відповідає хореографічній освіті (мінімальна оцінка: добре або відмінно); художній тест на придатність.

Кваліфікаційний екзамен із програми магістратура має два етапи. Спочатку кандидати створюють «портфель» (папку) витворів власного хореографічного мистецтва. Обов'язково мають бути відеоматеріали із власним виконанням та живописні конструкції. У папку додаються біографія і мотиваційний лист, що пояснює причини до вступу в університет. Друга частина являє собою усний екзамен тривалістю в 30 хвилин. Це дає можливість отримати додаткові знання про вступника [5].

Слід звернути увагу на правила вступу до Вищої школи музики і театру в Мюнхені, зокрема, балетної академії. Після подачі документів, потрібно отримати запрошення на участь у вступних іспитах. Екзамен включає у збереженій формі DVD запис із власним виконанням на 1–2 хвилини етюду з класичного танцю, плюс фотографії у позах класичного танцю. Вартість екзамену складає 30 євро, оплата підтверджується банківським чеком, який студент приносить на екзамен. У випадку неоплати студент не допускається до іспиту [4].

Отже, ознайомившись з умовами вступу до вищих хореографічних навчальних закладів Німеччини, можна стверджувати: головним є складання іспиту, що включає тест на придатність, власне виконання танцювального етюду, а також співбесіда із членами комісії. Звертається увага на фізичну підготовку, музичні здібності та стан здоров'я абітурієнтів.

Висновки. 1. Вищі хореографічні навчальні заклади Німеччини діляться на три основні типи: вищі школи танцю, класичні університети та вищі школи мистецького спрямування, що в свою чергу поділяються на вищі школи музики й театру, вищі школи музики й танцю, вищі школи музики й образотворчого мистецтва та вищі школи драматичного мистецтва.

2. Особливість ступеневих програм полягає в тому, що Вища школа танцю імені Грет Палукки в Дрездені пропонує бакалаврську програму за спеціальністю «Танець», та бакалаврську програму за спеціальністю «Педагогіка танцю», а також магістерську програму за спеціальністю «Педагогіка танцю» та магістерську програму за спеціальністю «Хореографія». Гіссенський університет імені Юстуса Лібеха, зокрема Інститут прикладних театральних наук (від нім. Instituts für Angewandte Theaterwissenschaft) пропонує магістерську програму «Хореографія і перформанс». Бакалаврську програму за спеціальністю «Танець» пропонує балетна академія Вищої школи музики і театру в Мюнхені.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гельшер Ш. Концепції та ідеї в хореографії / Ш. Гельшер [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europe.newsru.ua/article/17101774>.
2. Фішер Г. Грет Палука і виразний танець / Г. Фішер // Балет. – 2006. – № 5. – С. 23–26.
3. Brandstetter G. Methoden der Tanzwissenschaft / Gabriele Brandstetter, Gabriele Klein. – Bielefeld, 2007. – 132 s.
4. Hochschule für Musik und Theater München [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.musikhochschule-muenchen.de>.
5. Justus Liebig Universität Giessen [Електронний ресурс]. – Das Режим доступу : <http://www.inst.uni-giessen.de/>.
6. Kunst B. Telo v sodobni umetnosti: performans in nevarne povezave. Teor. praksa, september / Bojana Kunst. – Maska, 2012. – 223 S.
7. Palucca Hochschule für Tanz Dresden [Електронний ресурс]. – Das Режим доступу : <http://www.palucca.eu>.

РЕЗЮМЕ

Ткаченко І. О. Особенности хореографической подготовки специалистов в избранных вузах Германии: сравнительный анализ.

Статья посвященная подготовке специалистов хореографии в Германии. На основании сравнительного анализа целью публикации стало определение хореографической подготовки специалистов в Германии. Рассматриваются типы высших хореографических учебных заведений страны; очерчено особенности ступенчатых программ, а также особенности приема в высшие хореографические учебные заведения Германии.

Ключевые слова: специалист, хореографическая подготовка, высшее хореографическое учебное заведение, ступенчатая программа.

SUMMARY

Тkachenko I. The Peculiarities of Choreographic training of the Specialists in Selected Universities in Germany: A Comparative Analysis.

The article is dedicated to the choreography training of the specialists in Germany. We consider the types of higher educational institutions of the country dance. The features of stage programs, and particularly admission to higher educational choreography institutions of Germany dance are outlined.

The author states that cultural education is certainly the cultural foundation of society, its versatility and quality. It provides individual initiation to the best achievements of the world and national culture and its spiritual development.

It is impossible to overestimate the cultural and educational potential of choreography. Man has learned to use dance in different areas of life. And now the question about the meaning of choreography and training do not lose relevance. Germany has a rich experience in this context. Choreographic knowledge in Germany is reflected in numerous theoretical works, curricula and programs, textbooks and manuals, regulations, biographies.

It is mentioned that professional training of choreography specialists in Germany takes place in the higher schools of dance, classical universities and high schools artistic direction (High School of Music and Theatre, High School of Music and Dance, High School of Music and Fine Arts and the Graduate School of Dramatic Art), whose diplomas are recognized not only by the state, but also all around the world. One of the leading higher schools of dance is the dance High School named after Greta Palukky in Dresden.

The peculiarity of degree programs is that the Graduate School of Dance named after Greta Palukky in Dresden offers baccalaureate program in specialty «Dance» and baccalaureate program in specialty «Pedagogy of Dance» as well as a master's program in specialty «Pedagogy of Dance» and a master's program in the specialty «Choreography». The University of Giessen named after Justus Liebig, including theatrical Institute of Applied Sciences offers a master's program «Choreography and Performance». Undergraduate degree program in «Dance» is offered by Ballet Academy High School of Music and Theater in Munich.

Thus, higher choreographic educational establishments of Germany are divided into three types: high school dance, classical universities and high schools artistic direction, which in turn are divided into high schools of music and theater, high school music and dance, high school music and fine arts and high schools drama.

Keywords: *a specialist, choreography training, higher educational choreographic institution, a stage program.*